## تحلیل وضعیت بازار پسته

# در نیمه اول سال محصولی ۱۴۰۲/۱۴۰۱ در مقاصد صادراتی چه گذشت؟

■ کمیته بازرگانی انجمن پسته ایران

**در سال محصولی ۱۴۰۲/۱۴۰۱ حجم تولید پسته ایران ۱۰۶ هزار تن تخمین زده‌شد که با احتساب معادل ۱۵ هزار تن مانده انتقالی از سال قبل، کل محصول پسته دردسترس امسال به ۱۲۱ هزار تن رسید.**

در نیمه اول سال محصولی ۱۴۰۲/۱۴۰۱ (از مهر تا پایان اسفند ۱۴۰۱)، طبق آمار گمرک ایران، مقدار ۴۷ هزار تن پسته معادل خشک در پوست از ایران به مقاصد صادراتی ارسال شد که این رقم مبین کاهشی ۴۳ درصدی نسبت به‌مدت مشابه سال گذشته (۸۲ هزار تن) است. نرخ گذاری تصنعی دولت بر تعهدات ارزی صادرکنندگان، عدم تطابق بین قیمت‌های داخلی و صادراتی پسته، کمبود محصول ناشی از سرمازدگی در بهار ۱۴۰۱ و نوسانات نرخ ارز از جمله دلایل کاهش صادرات پسته ایران در این شش ماه هستند. کشورهای مشترک‌المنافع با واردات حدود ۱۲ هزار تن پسته بزرگ‌ترین مقصد صادرات پسته ایران در این بازه زمانی شش ماهه به‌حساب می‌آیند، درحالی‌که حجم صادرات به این منطقه در مدت مشابه سال محصولی گذشته حدود ۱۴ هزار تن بوده‌است. در تشریح این وضعیت باید گفت که تحریم واردات پسته آمریکا به روسیه باعث‌شده که حجم صادرات پسته ایران به این مقاصد، علی‌رغم قیمت‌های بالای ریالی، همچنان در حدود سال قبل باقی بماند. شبه قاره هند با حدود ۸ هزار تن واردات از ایران در این شش ماه در مقام دوم قرار گرفت، درحالی‌که در مدت مشابه سال محصولی قبل صادرات پسته ایران به هند ۱۱ هزار تن گزارش شده‌بود و همچنان تمایل مشتریان هندی به‌سمت مصرف پسته احمدآقایی و مغز پسته ایرانی است. البته ناگفته نماند که خرید پسته آمریکایی توسط هندی‌ها از عدد ۱۵۰۰ تن در نیمه اول سال محصولی ۱۴۰۰/۱۴۰۱ به عدد ۸ هزار تن در مدت مشابه سال محصولی ۱۴۰۱/۱۴۰۲ افزایش پیداکرد. این رشد قابل‌توجه ناشی از جایگزین شدن پسته آمریکایی در بازار هند به‌دلیل قیمت‌های پایین‌تر بوده‌است.
در این دوره شش ماهه، بازارهای خاورمیانه و صادرات مجدد هر کدام خریدار حدود ۵ هزار تن پسته از ایران بودند، درحالی‌که این مقاصد در مدت مشابه سال محصولی قبل ۸ هزار تن پسته از ایران وارد کرده‌بودند. صادرات ۹ هزار تنی پسته به اتحادیه اروپا در نیمه اول سال محصولی قبل، به عدد ۳ هزار و ۵۰۰ تن در مدت مشابه سال محصولی جاری تقلیل پیدا کرده که نزدیک به نیمی از این عدد نیز مربوط به صادرات مغز و مغز سبز پسته می‌شود.
بازار شرق دور با واردات تنها ۳ هزار و ۵۰۰ تن پسته آخرین مقصد صادراتی پسته ایران در شش ماه نخست سال محصولی ۱۴۰۱/۱۴۰۲ بود، درحالی‌که این بازار در سال‌های گذشته همواره به‌عنوان اولین مقصد صادراتی پسته ایران قلمداد می‌شد. به‌عنوان‌مثال، در شش ماه اول سال محصولی ۱۴۰۰/۱۴۰۱ معادل ۱۹ هزار تن پسته از ایران به شرق دور صادر شد. دلیل کاهش شدید صادرات در نیمه اول سال محصولی جاری، قیمت‌محور بودن این بازار و ترجیح خریداران چینی به خرید پسته آمریکایی در قیمت‌های پایین‌تر بوده‌است. در شش ماه اول سال محصولی ۱۴۰۱/۱۴۰۲، سهم صادرات انواع مغز پسته از کل صادرات به ۲۳ درصد رسید، درحالی‌که در مدت مشابه چهار سال گذشته به‌طور میانگین ۱۴ درصد از کل صادرات متعلق به انواع مغز پسته بوده‌است. همانگونه که عنوان شد، از جمله دلایل کاهش صادرات پسته در نیمه اول سال محصولی جاری کم‌بودن محصول و به تبع آن کاهش عرضه در بازار داخل بود. از طرفی، افزایش نسبتاً متناوب و قابل توجه نرخ ارز در این دوره، تقاضا برای این کالای ارزمحور در داخل ایران را افزایش داد.
برآوردها حاکی از این‌است که مانده محصول پسته ایران در پایان اسفند ۱۴۰۱، پس از کسر برآورد مقادیر مصرف داخل و صادرات به ۶۳ هزار تن رسید. گزارشات اولیه در آغاز سال ۱۴۰۲ پیش‌بینی می‌کنند که وضعیت محصول سال آینده، علی‌رغم خسارات ناشی از سرمازدگی‌های اول سال در برخی مناطق، خوب باشد که به تبع آن احتمال افزایش عرضه پسته وجوددارد. البته پیش‌بینی می‌شود که این افزایش عرضه، کاهش ناگهانی و شدید قیمت‌های ریالی پسته را در کوتاه مدت در پی نخواهدداشت، چرا که تقاضا برای بازارهای آتی مغز پسته و نیازهای آتی بازارهای کشورهای مشترک‌المنافع و شبه قاره هند پابرجاست. از طرف دیگر، جهت‌گیری نرخ ارز در داخل کشور نیز بر قیمت پسته بسیار تأثیرگذار خواهدبود.